

Leren in de praktijk: op naar een succesvolle start

Beroepsdidactiek in de praktijk is een uitdagend gebied voor docenten, vooral voor docenten die voor het eerst te maken krijgen met het begeleiden van studenten in de praktijk. Zoals een docent tijdens een teamoverleg opmerkte: 'Ik ben dit jaar betrokken bij het praktijkleren. Ik heb het nog nooit gedaan. Het lijkt me interessant, maar hoe moet ik het aanpakken?' Dit illustreert de noodzaak voor mbo-docenten om een gedegen kennisbasis te ontwikkelen over hoe studenten leren in de praktijk. **INEKE DEKKER, MONIQUE HOOGESTEGER, PETRA POELMANS**

ONDERZOEK NAAR DE START- FASE VAN HET PRAKTIJKLEREN

Het practoraat Leren in Hybride Leeromgevingen heeft een stap gezet in het verwerven van inzichten over de inzet van beroepsdidactiek door een onderzoek uit te voeren bij tweedejaars studenten van de opleiding Sportleider aan het CIOS ZWNL. In dit onderzoek, dat zich richtte op de eerste vier weken van het praktijkleren, werd onderzocht welke interventies het leerproces van studenten bevorderen.

Het onderzoek bestond uit 3 delen:

- Allereerst zijn wetenschappelijke inzichten verzameld op het gebied van beroepsdidactiek en het leren van beginners, ook wel novices genoemd.
- Vervolgens werden de activiteiten van studenten, docenten, werkveldbegeleiders en peer-tutors (ouderejaars studenten) in de startfase geobserveerd om een duidelijk beeld te krijgen van de

uitgangssituatie. Deze observaties boden inzicht in de dynamiek van het praktijkleren en de rollen die verschillende actoren hierin spelen. De inzichten vanuit de wetenschap en de resultaten van de observaties werden vertaald naar concrete opdrachten voor studenten in de startfase van het praktijkleren, gericht op het optimaliseren van hun leerproces.

- Ten slotte werd de uitvoering van deze opdrachten geëvalueerd met behulp van een vragenlijst, die werd voorgelegd aan alle betrokkenen om de effectiviteit van de interventies te meten.

INZICHTEN VANUIT WETEN- SCHAPELLIJK ONDERZOEK

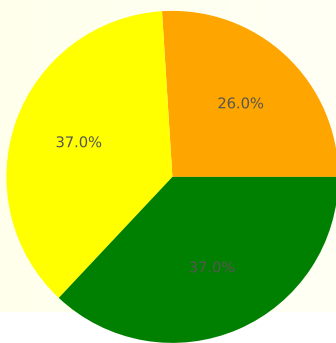
De beroepspraktijk dient zich aan als een complexe authentieke taak. Dit is een walhalla om van te leren, maar voor de studenten in de startfase van het praktijkleren kan het een overvloed aan informatie zijn. Voor

docenten is het een uitdaging om deze rijke omgeving effectief voor het leren te benutten. In de theoretische verkenning is gezocht naar inzichten, die helpen om het leren van studenten in de startfase te versterken. De theoretische verkenning heeft zich gericht op drie onderwerpen: beroepsdidactiek, het versterken van loopbaancompetenties en het leren van novices.

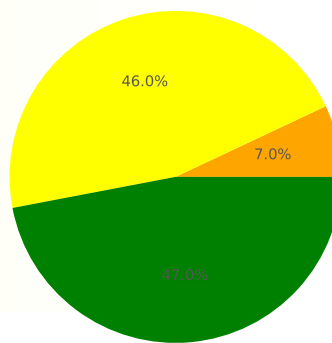
DE BEROEPSPRAKTIJK
DIEN T ZICH AAN
ALS EEN COMPLEXE
AUTHENTIEKE TAAK

Vanuit de cognitieve loadtheorie leren we dat de taken voor novices relatief weinig complex moeten zijn en dat er ondersteuning op inhoud en proces nodig is. De balans tussen richten en empoweren in de begeleiding van de ontwikkeling van wendbaar vakmanschap bij studenten ligt in de startfase meer bij het richten. Studenten hebben hulp nodig om hun competenties gericht op wendbaar vakmanschap te versterken. Verder is het belangrijk dat studenten leren betekenisvolle momenten (momenten waarin iets lukt of juist helemaal niet) te signale-

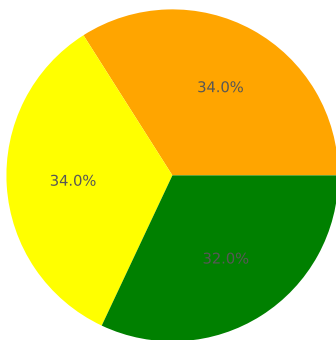
Activiteiten Werkveldbegeleider

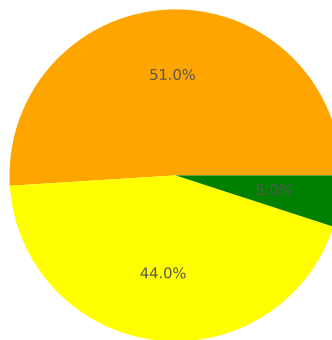
Activiteiten Docent

Activiteiten Peer-tutor

Activiteiten Student

■ Activiteiten in het werk als sportleider
 ■ Leer- en didactische activiteiten
 ■ Overig

Overzicht van de geobserveerde activiteiten in de startfase van het praktijkleren

ren en daarvan te leren.

Aandacht voor vijf loopbaancompetenties in het proces van ervaren, reflecteren (in dialoog) en sturen helpt om de arbeidsidentiteit te

DOCENTEN EN WERKVELDBEGELEIDERS KREGEN EEN INTRODUCTIE

ontwikkelen. Last but not least: het beroepsgericht redeneren helpt studenten om de beroepskennis zich eigen te maken en te gebruiken. Het hardop verwoorden ondersteunt

het proces van verantwoord en toepassen.

RESULTATEN VANUIT DE OBSERVATIE

25 uur observatie door studenten en docentonderzoeker levert het onderstaande beeld op van de activiteiten in de startfase van het praktijkleren.

Naast een kleine categorie 'overig' (geobserveerde activiteiten, die geen relatie hebben met het praktijkleren, zoals een telefoontje, en afwezigheid) blijken er twee hoofdcategorieën te onderscheiden: de activiteiten in het werk als sportleider (voorbereiden en uitvoeren van sportactiviteiten of daarbij assisteren) en 'overige leeractiviteiten' en 'overige activiteiten gericht op het

leren van de studenten'.

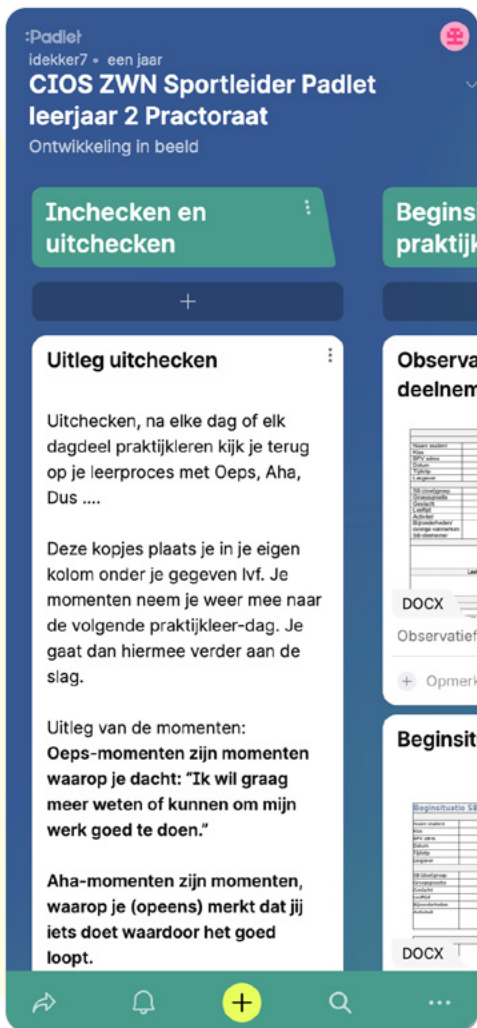
Nadere analyse van de observaties bracht verder naar voren dat er nog kansen liggen op het gebied van beroepsdidactiek voor docenten en werkveldbegeleiders. Bijvoorbeeld op het gebied van het geven van voorbeelden, de begeleiding van de peer-tutors en het inzetten van de beschikbare tijd voor gerichte coaching.

VERSTERKTE DIDACTISCHE AANPAK IN DE STARTFASE VAN HET PRAKTIJKLEREN

Op basis van de inzichten uit de theoretische verkenning zijn vier opdrachten toegevoegd aan de startfase van het praktijkleren. Deze opdrachten zijn ontworpen om het leerproces van studenten te ondersteunen en te versterken, en om docenten en werkveldbegeleiders te helpen het leren van studenten effectiever vorm te geven.

De eerste drie opdrachten zijn gericht op de ondersteuning van studenten bij het leren van hun werkveldbegeleiders. Dit omvat een observatieopdracht, een interview met de praktijkopleider over diens arbeidsidentiteit en een rondleiding door de praktijkleerplek. Daarnaast werd aan de Padlet - een digitale leeromgeving die toegankelijk is voor werkveldbegeleiders, docenten en studenten - een rubriek toegevoegd genaamd 'oeps- en aha-momenten'. Door deze momenten te signaleren bij hun handelen in de praktijk leren studenten van hun fouten en hun successen. Studenten worden aangemoedigd om na elk dagdeel praktijkleren hun ervaringen in deze rubriek vast te leggen en deze vervolgens te bespreken met hun werkveldbegeleider en docent.

De docenten en werkveldbegeleiders kregen een introductie over de opdrachten en maakten kennis met

Een deel van de digitale omgeving, de padlet, waaruit blijkt dat de reflectie op oeps- en aha-momenten is toegevoegd

het inzetten en ondersteunen van beroepsgericht redeneren, hardop verwoorden van wat je waarom doet.

EVALUATIE VAN DE VERSTERKTE DIDACTISCHE AANPAK

De evaluatie van de interventies richtte zich op twee onderzoeksvragen:

1. In hoeverre zijn de vier ondersteunende interventies in de startfase van het praktijkleren bij CIOS ZWNL Sportleider leerjaar 2 gerealiseerd?
2. Hoe waarderen mbo-studenten, docenten en werkveldbegeleiders de vier ondersteunende interventies in de eerste vier weken van het praktijkleren?

De evaluatie werd uitgevoerd middels een online vragenlijst, die werd voorgelegd aan alle betrokken studenten, docenten en werkveldbegeleiders. De respons was 71%.

Uit de evaluatie bleek dat niet alle studenten alle vier ondersteunende interventies hebben uitgevoerd, ondanks dat deze opdrachten verplicht zijn en binnen de eerste vier weken voltooid moeten worden. Dit roept vragen op over de redenen waarom ongeveer 25% van de studenten deze opdrachten niet heeft uitgevoerd, en suggereert dat nader onderzoek nodig is om de oorzaken hiervan te achterhalen.

De respondenten die wel deelnamen aan de interventies gaven over het algemeen aan dat deze bijdroegen aan de ontwikkeling van de student als sportleider. De interventies werden gewaardeerd omdat ze studenten hielpen om goed geïnformeerd over de praktijkplaats en de werkwijze van het praktijkleren te zijn, structuur en overzicht in hun leerproces te behouden, hun band met de werkveldbegeleider te versterken en hen inhoudelijk op weg te helpen. De respons bevatte quotes als 'De Padlet maakt het leerproces inzichtelijk voor alle partijen' (docent) en 'De rondleiding hielp de studenten om zicht te krijgen op omvang van onze organisatie, doelgroep, niveau en aanbod' (werkveldbegeleider) en 'Door de observatie ben ik bewuster gaan kijken' (student).

ZWAKKE PUNTEN

Toch werden er ook enkele zwakke punten geïdentificeerd, vooral bij de uitvoering van de activiteiten. Studenten begonnen bijvoorbeeld niet altijd goed voorbereid aan het interview met hun werkveldbegeleider; sommige studenten hadden moeite om overzicht te houden in de Padlet, en de kwaliteit van de observaties varieerde sterk.

Deze bevindingen suggereren dat studenten meer ondersteuning nodig hebben om de interventies effectief uit te voeren. Docenten en werkveldbegeleiders kunnen hierbij

helpen door duidelijk het doel van de opdrachten uit te leggen, voorbeelden te geven van de uitwerking en hen te ondersteunen bij het plannen van de uitvoering.

DE BEVINDINGEN SUGGEREREN DAT STUDENTEN MEER ONDERSTEUNING NODIG HEBBEN

Hoewel alle interventies als waardevol werden beoordeeld, werden de Padlet, de observatie en de rondleiding het meest gewaardeerd voor hun bijdrage aan de ontwikkeling van de studenten als sportleider. Het interview werd als minst waardevol beschouwd, hoewel de interviews met meer emotionele diepgang juist een hoge waardering kregen.

CONCLUSIE

De algemene conclusie van het onderzoek is dat het versterken van de startfase van het leren in de praktijk door middel van gerichte opdrachten een positieve bijdrage levert aan het leerproces van de studenten. Met wat extra ondersteuning van docenten en werkveldbegeleiders om de uitvoering van deze opdrachten te verbeteren, zou de impact op het leerproces nog verder kunnen worden vergroot. Leren in de praktijk kan dan een succesvolle start krijgen, met betere resultaten voor zowel studenten als de betrokken onderwijsprofessionals. ■

INEKE DEKKER, DOCENTONDERZOEKER
| MONIQUE HOOGESTEGER, DOCENT-
ONDERZOEKER | PETRA POELMANS, PRACTOR.
DE AUTEURS ZIJN VERBONDEN AAN
SCALDA PRACTORAAT LEREN IN HYBRIDE
LEEROMGEVINGEN.